

Sygn. akt XVII AmC 649/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Protokolant: Piotr Grzywacz

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa: Stowarzyszenia (...) w P.

przeciwko: L. R.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Pozwaną w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści: „Odpowiedzialność Organizatora wobec Uczestnika w żadnym przypadku nie przekroczy wartości i liczby nagród, o które jeden Uczestnik Konkursu może zabiegać zgodnie z niniejszym Regulaminem”;
2. zasądza od L. R. na rzecz Stowarzyszenia (...) w P. kwotę 360 zł /trzysta sześćdziesiąt złotych/ tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od L. R. kwotę 600 zł /sześćset złotych/ tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia Powód był zwolniony z mocy prawa;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

na koszt Pozwanej.

Sygn. akt XVII AmC 649/12

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 29 listopada 2012r.

Dnia 10 grudnia 2012r.

Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P. wniosło przeciwko L. R. pozew o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „Odpowiedzialność Organizatora wobec Uczestnika w żadnym przypadku nie przekroczy wartości i liczby nagród, o które jeden Uczestnik Konkursu może zabiegać zgodnie z niniejszym Regulaminem”; wydanie wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności w przypadkach prawem przewidzianych; wydanie wyroku uwzględniającego powództwo w całości na posiedzeniu niejawnym; rozpoznanie sprawy po nieobecności powoda bądź jego pełnomocnika; zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, iż Pozwana prowadzi agencję reklamową, a w ramach prowadzonej działalności zorganizowała konkurs promocyjny, w którym posługiwała się załączonym do pozwu regulaminem zawierającym zakwestionowaną klauzulę. W ocenie Powoda powinna być ona uznana za niedozwoloną, gdyż przewiduje wyłączenie odpowiedzialności przedsiębiorcy względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz połączenia niniejszej sprawy z enumeratywnie wymienionymi sprawami zawisłymi pomiędzy tymi samymi stronami w tutejszym Sądzie. W uzasadnieniu Pozwana podniosła, iż ograniczenie odpowiedzialności kontraktowej organizatora do wysokości wartości sumy nagród nie naruszy zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków i nie zaburzy równowagi kontraktowej. W ocenie Pozwanej z uwagi na zależność czysto faktyczne organizator nie ma możliwości wyrządzenia uczestnikowi szkody, która by przewyższała wartość rzeczywiście uzyskanej nagrody. Co więcej, w istocie faktyczna możliwa do wyrządzenia uczestnikowi szkoda może mieć maksymalnie wartość odpowiadającą kwocie przekazanego bonu (lub bonów) (...) o wartości 1500 zł (tworzących wraz z kwotą 167 zł nagrodę główną). Jedyne bowiem wywołane nienależytym zachowaniem Pozwanej trudności laureata konkursu w wykorzystaniu bonu, mieszczą się w zakresie odpowiedzialności kontraktowej wyznaczonej granicami adekwatnego związku przyczynowo - skutkowego. Tymczasem kwota zakreślona w zaskarżonym postanowieniu liczy 5 051 zł. Zdaniem Pozwanej zaskarżone postanowienie Regulaminu nie ogranicza faktycznie odpowiedzialności odszkodowawczej, gdyż określone w §7 ust. 5 regulaminu granice odpowiedzialności kontraktowej są wyższe, niż potencjalnie możliwa do wyrządzenia uczestnikowi szkoda.

Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana L. R. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą A. Agencja (...) w S.. W ramach prowadzonej działalności zorganizowała konkurs „(...)”. Uczestnikiem konkursu mogła być każda osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która w terminie od 18 lipca do 28 sierpnia 2011r. w sieci sprzedaży detalicznej na terenie Polski dokonała zakupu depilatora marki B. (...) -epil 7; przesłała zgłoszenie do konkursu; wykonała zadanie konkursowe określone w § 2 pkt. 3 Regulaminu oraz zaakceptowała i wyraziła zgodę na stosowanie postanowień Regulaminu. Organizator przewidział w Konkursie trzy nagrody główne w postaci bonów (...) o wartości 1500 zł brutto wraz z nagrodą pieniężną w wysokości 167 zł brutto oraz tysiąc nagród pieniężnych pierwszego stopnia o wartości 50 zł brutto.

powyższy stan faktyczny jest bezsporny

Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ K.c. W myśl tego przepisu za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Możliwość uznania wzorca umowy za niedozwolony i wyeliminowania go z praktyki stosowania uzależniona jest od następujących warunków:

- 1) Postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) Ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) Ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) Postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez Powoda postanowienia w oparciu o wymienione kryteria należało zważyć, iż konsumenci nie mają wpływu na jego treść, albowiem wzorzec jest przedstawiany przez Pozwaną, a zatem nie jest uzgadniany indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia czy zakwestionowane przez Powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. W stosunkach z konsumentami dobry obyczaj powinien wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu i realizacji umowy, rzetelnym traktowaniem równorzędnego partnera jakim jest konsument. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są też działania mające na celu ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce umowne s. 360).

Pojęcie interesów konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść inne aspekty: zdrowie konsumenta (jego bliskich), czas zbędnie tracony, dezorganizacja toku życia, przykrości, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi w sytuacji, gdy w sposób rażący naruszona została równowaga interesów stron umowy, przez to że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretny wzorzec. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Przepis art. 3 ust. 1 europejskiej dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993r. stanowiącej wzorcową regulację dla polskiego ustawodawcy w dziedzinie ochrony interesów konsumenta przewiduje, że dana klauzula jest niedozwolona gdy naruszając zasadę wzajemnego zaufania powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 sygn. akt I CK 832/04 /Biuletyn SN 2006 nr 2 str. 86/ za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznał wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, rażące naruszenie interesów konsumenta polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ § 4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. . Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Przechodząc do oceny merytorycznej przesłanek abuzywności stwierdzić trzeba, iż zakwestionowana klauzula może wypełniać przesłanki przepisu art. 385³ pkt. 2 K.c. Zgodnie z jego treścią w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Zasadą

wynikającą z treści przepisów art. 471 w zw. z art. 361 § 2 K.c. Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przy czym naprawienie szkody co do zasady obejmuje straty, jakie poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Wypaczeniem przywołanej wyżej zasady jest kwotowe ograniczenie odpowiedzialności Pozwanej. Katalog hipotetycznych sytuacji, w których uczestnikowi konkursu może zostać wyrządzona szkoda nie może zostać bowiem ograniczony do przywołanej przez Pozwaną sytuacji pozbawienia laureata konkursu możliwości skorzystania z nagrody głównej, której wartość materialna jest ograniczona. Katalog ten w istocie jest otwarty, a szkoda uczestnika może wiązać się m.in. z naruszeniem przez Pozwaną jej obowiązków w zakresie ochrony danych osobowych (§ 2 pkt. 5 Regulaminu) lub praw autorskich (§ 6 Regulaminu). Jej wysokość, jak też wysokość szkody związanej z utraconymi korzyściami może być dużo większa, niż zakreślona w Regulaminie górna granica odpowiedzialności Pozwanej.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 maja 2010r. sygn. VI ACa 1256/09 (LEX nr 1125298) ocena nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej wymaga dokonania przez sąd weryfikacji "przyzwoitości" konkretnej klauzuli. Sąd powinien ustalić, jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w braku takiej klauzuli. Jeżeli konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy. Z zastosowaniem powyższego kryterium w niniejszej sprawie, niewątpliwie sytuacja konsumenta ulega pogorszeniu w wyniku wprowadzenia do wzorca zaskarżonej klauzuli, zaś sytuacja Pozwanej – polepszeniu. Pozwana wykorzystując swoją uprzywilejowaną pozycję w stosunku kontraktowym, jako osoba formułująca wzorzec wprowadza do niego zapisy, które uprzywilejowują ją w tejże relacji i przerzucają ryzyko prowadzonej przez nią działalności na konsumenta. Jest to rażące naruszenie interesów konsumenta, albowiem jak wyżej wskazano skutki materialne zastosowania tek daleko idącej zasady mogą być znaczne. Narażony może być nie tylko interes materialny konsumenta, ale także sfera jego interesów osobistych, gdy np. w wyniku zastosowania przedmiotowej klauzuli zostanie pozbawiony odszkodowania za korzystanie z jego praw autorskich twórcy hasła reklamowego. Może wiązać się to z uzasadnionym poczuciem krzywdy i nieuczciwego traktowania, bycia oszukany i wykorzystany.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienia wzorców umownych stosowanych przez Pozwaną spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 K.c) zakazał ich wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 K.p.c).

W pkt. 2 wyroku na podstawie art. 98 i 99 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z § 18 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2008r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od Pozwanego jako od strony przegrywającej na rzecz Powoda koszty zastępstwa procesowego według stawki przewidzianej w przywołanym rozporządzeniu. O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono w pkt. 3 wyroku na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ § 1 K.p.c.